

Eric de Brabander

Curaçao als navel van de wereld
Voorburg, 12 maart 1953
Geschreven door Peter de Rijk

Eric de Brabander is een Curaçaose schrijver en tandarts, die geboren werd in Voorburg uit een Zweeds-Nederlandse vader en Nederlandse moeder. Hij ging al vroeg met zijn ouders naar Curaçao, groeide daar op, en bleef er – met uitzondering van zijn studiejaren – ook altijd wonen. Hij produceerde tussen 2009 en 2023 zeven romans en een verhalenbundel. Hij behoort daarmee tot de productiefste auteurs die in Curaçao in het Nederlands schrijven.

Opvallend Caraïbisch debuut

Het debuut van Eric de Brabander *Het hiernamaals van Doña Lisa* (2009) gaat, volgens eigen zeggen, over de 'kakofonische orkestbak van de Cariben, over óverleven, maar vooral over menswaardig leven'. Feitelijk gaat het hele oeuvre van deze auteur daarover. Al moeten we er ook een uitspraak aan toevoegen van de vader van Boyo Raven, het hoofdpersonage in *Het hiernamaals van Doña Lisa*: "De macht van het noodlot is voor eenieder onontkoombaar." De Brabander omschrijft zichzelf als 'een Zuid-Amerikaanse schrijver die in het Nederlands schrijft.' *Doña Lisa* bevat historische gebeurtenissen zoals vrijwel al zijn romans en begint met de gewelddadige arbeidersstaking van 1969 op Curaçao. Boyo ziet hoe zijn tandartsenpraktijk in de as wordt gelegd en besluit met een oude vissersboot en twee vrienden naar Venezuela te varen. Maar in plaats van het noodlot te ontlopen vaart hij erheen. Ook dat is typerend voor het oeuvre van De Brabander, hoe de kleine man steeds weer een speelbal van wereldse zaken wordt.

Waartoe we in staat zijn

In *Hot Brazilian Wax en het requiem van Arthur Booi* (2011) brengt de auteur in kaart hoezeer de werelden van Curaçao en Nederland van elkaar verschillen. Hoofdpersonen zijn de Curaçaoënaar Arthur Booi, met een fascinatie voor de alternatieve geneeskunde en zijn antagonist dr. Kretchmer. Booi heeft moeite met de arrogante westerse houding tegenover het alternatieve genezen. Zijn samenwerking met een kwakzalver, blijkt de katalysator waardoor zijn leven en dat van vele anderen op zijn kop wordt gezet. Al doende rijzen er, ondanks de resultaten, steeds meer vraagtekens bij Kretchmers onorthodoxe methoden. Wanneer een kankerpatiënt de boodschap krijgt dat ze slechts denkt de ziekte te hebben, terwijl Booi en zijn leermeester weten dat ze het wel degelijk heeft, slaan alle stoppen door. Het veroorzaakt een extreem agressieve reactie bij Booi. Het geweld waartoe hij in staat blijkt, leidt via omwegen tot het noodlot dat hem wacht. De Brabander stelt ons voor vraagstukken, zoals André Malraux dat deed met zijn *La condition humaine* (*Het menselijk tekort*), hij schetst waartoe de mens in staat is en laat het aan de lezer over daar zijn vraagtekens bij te zetten.

Een daad stellen

De supermarkt van Vieira (2013) speelt in 1961 en begint in Angola, ver weg van Curaçao. Toch weet de Brabander het verhaal richting de Caraïben te krijgen wanneer een Portugees passagiersschip dat amper de haven van Willemstad heeft verlaten, gekaapt wordt. Doel is Spanje en Portugal van de dictators Franco en Salazar te bevrijden. Het verhaal vol revolutionaire elementen gaat uiteindelijk om de effecten van de kaping op het leven van de kapers. De Brabander verhaalt immers ook over dat wat er vijftig jaar later plaatsvond, toen een supermarkeigenaar door zijn reeds lang verloren gewaande vader vanuit Brazilië werd gebeld. De auteur heeft een scherp oog voor de effecten die de geschiedenis op mensen heeft gehad. In deze roman is het de diaspora van Portugezen die naar Zuid-Amerika vluchtten als gevolg van de economische malaise en Salazars schrikbewind. Twaalf jaar na de kaping zegt een kaper nergens spijt van te hebben: "Wat wij gedaan hebben, moest gebeuren. De geschiedenis vroeg erom. Goed en kwaad, zedelijkheid, wat mensen motiveert; je kan erover lullen zoveel je wilt. Maar ik voelde dat ik een daad moest stellen, en dat vind ik nog steeds." Cynisme en idealisme zijn thema's waarvan de Brabander graag gebruik maakt om zijn visie op de wereld uit te leggen.

Moreel verwerpelijk

Het dilemma van Otto Warburg (2016) is een caleidoscopische roman waarin De Brabander zowel Duitsland als Curaçao, Frans postkoloniaal Afrika als de Dominicaanse Republiek van de dictator Trujillo met elkaar weet te verbinden. Rode draad is Otto Warburg, een wetenschapper die tijdens het naziregime baanbrekend kankeronderzoek verricht. Voor de verschrikkingen van de Endlösung had hij geen oog. Wanneer Hitler aan de macht is gekomen en Warburgs deels joodse bloed grote problemen op kan gaan leveren, vertrouwt hij op zijn expertise. Hij heeft de Führer tenslotte over een tumor aan zijn stembanden mogen adviseren. Later verdedigt hij zijn houding met de uitspraak: "Ik ben wetenschapper, ik hou me bezig met mijn vak. Niet met wie of wat goed, slecht of moreel verwerpelijk is. Daar mag de kapelaan zich mee bezig houden met zijn wijwaterkwast." Maar tegen het einde van de roman wordt aan Warburg de pijnlijke vraag gesteld of hij op de hoogte was van het experimenteren op mensen in concentratiekampen. Als in vele romans van De Brabander zoeken zijn personages hun heil op Curaçao: 'Wij zijn hier allemaal ergens in het verleden op dit eiland aangespoeld' is wat dit betreft een passend citaat uit deze roman.

Polshorloge als personage

De vergankelijkheid der Dingen (2018) is een speelse roman waarin een Favre-Leuba, een nieuw model polshorloge, in 1918 door de beste uurwerkmaker van Zwitserland gefabriceerd, de hoofdrol krijgt. Het uurwerk verbindt de kleurrijke dragers ervan met elkaar. Er zijn liefst twaalf personages. Dat deze sprankelde roman ook het Spaanse Water van Curaçao aandoet mag geen verrassing zijn. Het gebeurt in het verhaal waarin hij de cirkel, die de roman uiteindelijk vormt, rondmaakt. En ook hier kan de auteur het niet laten een stukje Curaçaose geschiedenis in een notendop weer te geven als hij over ene Zimmerman schrijft.

Carl is geen Duitser. Als u hem straks ziet, zult u dat aan zijn huidskleur kunnen zien. Enkele eeuwen geleden stapte een Duitser die Zimmerman heette hier aan wal. Hij bezwangerde de helft van de slavinnen van Boca San Michiel, erkende al zijn kinderen en verliet het eiland weer.

Origineel is dat De Brabander van zijn Favre-Leuba een personage heeft gemaakt, een polshorloge met een gedachtegang...

Geheimen, schaamte, schande

Handen wassen (2022) noemt Eric de Brabander een 'streekroman', niet veel verschillend van Frank Martinus Arions *Dubbelspel*. "Het is een roman die zich op een bepaalde plaats met een aantal personen afspeelt die niet naar andere plekken verhuizen." Het verhaal speelt zich af in een straat op 'de doodzieke illusie die Curaçao heette'. Deze keer hield de schrijver het verhaal klein, ondanks dat de wereld zich wederom met het eiland moet bemoeien. De verwickelingen rond Piet Sambo, eigenaar van diverse illegale nummerkantoren op Curaçao, en zijn dertig jaar jongere Helena Labega volgen elkaar in razend tempo op. Geheimen, schaamte en schande zijn de trefwoorden. Schone handen hebben slechts weinigen, blijkt uit De Brabanders woorden: "In een relatie zijn we altijd half slachtoffer en half medeplichtig." Ook in een breder verband, namelijk de Curaçaose politiek, schroomt de auteur niet zich uit te spreken. Opportunisme, populisme, corruptie, incompetentie en racisme spelen in deze roman een belangrijke rol.

Slachtoffers van revoluties

Ook al start de roman *Urbina* (2023) in het Venezuela van 1929, uiteindelijk belanden we toch weer in Willemstad, Curaçao wanneer de Venezolaanse revolutionair Rafael Simón Urbina voor dood en verderf op het Waterfort zorgt. Net als in *De supermarkt van Vieira* en *Brazilian Wax* is er sprake van een opstand tegen de gevestigde orde. De overval moet geld en wapens opleveren voor de revolutie tegen de meedogenloze dictator Juan Vincente Gómez. Naast de opstandelingen is er een belangrijke bijrol weggelegd voor de net aangestelde Leonard Albert Fruytier, de Nederlandse gouverneur die de opdracht krijgt het goud van de Koninklijke Shell veilig te stellen. Nogmaals gebruikt De Brabander het krakkemikkige Nederlandse beleid, koloniaal denken en goedbedoeld idealisme als uitgangspunten voor een roman die niet alleen spannend is maar ook een helder beeld schetst van het Caraïbisch gebied in die periode. Dat alle figuranten in dit verhaal slachtoffer worden van de omstandigheden is kenmerkend voor de romans van Eric de Brabander. "Hij beseft dat een mens altijd op zoek is naar een geluk dat groter is dan dat wat hem toekomt" is een zin uit deze roman die typerend is voor de denkwereld van de auteur.

Verder lezen

- [Eric de Brabander op Wikipedia](#), met bibliografie en veel secundaire literatuur.
- Fred Bagge, 'Caribisch waterig soepje.' In: *Bazarow.com*, 14 februari 2012.
- Eric de Brabander, 'Feiten en fictie in de Curaçaose roman'. In: *Neerlandistiek in het Caribisch gebied 2015*. Willemstad: University of Curaçao, 2016, pp. 93-100.
- Wim Rutgers, 'Niet alleen deze roman is gebouwd met een cirkelstructuur maar ook zijn hele oeuvre tot nu toe.' In: *Antilliaans Dagblad*, 23 februari 2019. Ook op *Bazarow.com*, 5 april 2019.
- Michiel van Kempen, 'Het rechte pad is te recht voor mij.' In *gesprek met Eric de Brabander*. In: *Antilliaans Dagblad*, 23 maart 2021, pp. 10-11, en 12 april 2021, pp. 12-13. Ook op *Caraïbisch Uitzicht*, 16 maart 2021. (Interview.)
- Meer informatie over Eric is te vinden in de [DBNL](#).

<https://www.literatuurgeschiedenis.org/schrijvers/eric-de-brabander>